

Jouko Lepistö
Kirkkoherra
Lääninrovasti

Inarin saamelaiskirkon historiikki 30.10.2011

Inarin ensimmäinen kirkko rakennettiin 1648 Pielpajärvelle ja sen lahottua paikoilleen, rakennettiin nykyäänkin paikoillaan seisova Pielpajärven kirkko 1760. Asutuksen vähitellen muuttuessa kiinteäksi, rakennettiin nykyisen saamelaiskirkon paikalle uusi Inarin kirkko, joka vihittiin käyttöön 1895. Tämä kirkko tuhoutui neuvostoliittolaisten lentokoneiden pommituksessa 4.2.1940. Sen jälkeen seurakunnalla oli kesäisin käytössä Pielpajärven kirkko ja Ivalossa 1934 rakennettu rukoushuone.

Inarin kyläkirkon ja myöhemmin saamelaiskirkon syntysanat lausuttiin sodan jälkeen 13.1.1946 pidetyssä kirkonkokouksessa, jolloin päätettiin, että seurakuntaan olisi rakennettava kaksi kirkkoa, toinen Inarin kirkonkylään tuhoutuneen kirkon paikalle ja toinen Ivaloon. Tämän mukaisesti asiat olivat edistyneet ja Inarin kirkonkylään kirkkohallitus päätti rakentaa kirkon 1945 perustetun saamelaisten rajaseutupiirin käyttöön. Piirustukset tulivat rakennushallituksesta ja ne olivat opetusministeriön vahvistamat. Kirkkohallitus myönsi tarkoitusta varten varat Luterilaisten kirkkojen maailmanneuvoston kautta tulevista varoista, jotka neuvosto oli halukas osoittamaan Inarin lappalaisten kirkon rakentamiseen. Varat olivat lähinnä Amerikan luterilaisten antamista lahjoitusvaroista. Kaiken kaikkiaan varoja tuli 17 miljoonaa, joista pääosa käytettiin Inarin saamelaiskirkkoon ja loput Inarin pappilan ja Ivalon pappilan rakentamiseen.

Varsinaista rakennuspäätöstä kirkkohallituksessa ja sen vahvistusta opetusministeriössä ei meidän arkistostamme löydy ei myöskään kirkkohallituksen arkistosta. Ensimmäinen maininta vuoden 1946 tehdyn rakentamisesityksen jälkeen asiaa koskien on 9.2.1947, jolloin on käsitelty Oulun hiippakunnan lausuntopyyntöä kirkon ja pappilan rakentamisesta.

Sen jälkeen pöytäkirjoissa on harvakseltaan mainintoja kyläkirkon tai lappalaiskirkon rakentamisesta, mutta mitään viittausta virallisiin päätöksiin ei löydy. Asianmukaiset hallinnolliset asiat hoidettiin, rakennuttajan edustajaksi valittiin rakennusmestari Antti Tamminen ja myöhemmin T. Sorjolahti. Piirustukset tulivat kuitenkin kirkkohallitukselta ja seurakunnan mielestä ne olivat ”oudot”: Kirkonkokouksessa 24.6.1947 todettiin: ” että piirustukset ovat ensi näkemältä oudot, ja mielellään olisi tšekäläinen kansa katsellut entisen tyylistä, tornilla varustettua kirkkoa, mutta ottaa kiitollisena vastaan tämänkin suurenmoisen avun, jonka seurakunta ja erityisesti sen saamelaisväestö näin saavat.” Piirustusten ensimmäiset kirkkohallituksen ja rakennushallituksen hyväksymät luonnokset oli laatinut arkkitehti Inkeri Visanti, lopulliset piirustukset laati rakennusneuvos Antero Pernaja.

Selkeän osoituksen siitä, että kirkolle on olemassa opetusministeriön vahvistus, antaa 4.3.1952 päivätty opetusministeriön kirje koskien saamelaiskirkon piirustuksia. T. Sorjolahti oli tehnyt piirustuksiin muutoksia lähinnä savupiippujen läpivienneistä ja nämä muutokset opetusministeriö oli hyväksynyt.

Tämän lisäksi löytyy 15.12.1960 päivätty valtioneuvoston päätös arkkitehti Laura Järvi-Larkaksen laatimien saamelaiskirkon kellotapulien piirustusten vahvistamisesta. Alun perin kirkkoon ei tullut kellotapulia eikä sitä tullut vielä välittömästi valtioneuvoston päätöksen jälkeenkään, vaan vasta kirkon peruskorjauksen yhteydessä 1981. Tapuli korvattiin kellotelineellä, joka suojasi kirkon pommituksesta lähes ehjäksi jäänyttä teräksistä kirkonkelloa, johon oli vain sen pudottua tornista tullut pieni halkeama. Se aiheuttaa kellon ääneen pienen särön, joka on kuultavissa vieläkin.

Urakkatarjoukset pyydettiin ja urakan saivat Herman Palokangas, Heikki A. Kiviniemi ja Kalevi Jääskö Ivalosta. Tarjous oli ilman tapulia 7.850.00 mk sen aikaista rahaa. Kustannusarvio oli ollut 7.749.000. Kirkon rakentaminen tuli kuitenkin kaikkine sisustuksineen maksamaan 12.191.511 mk. Sisustukseen kuuluivat mm. puulla lämmitettävät kamiinat. Alttaritaulu –professori Väinö Saikon 1937 maalaama saamelaisperhe tunturissa – oli pelastettu tuhoutuneesta kirkosta ja se sijoitettiin uuteen kirkkoon.

Kirkko vihittiin juhannuksena 24.6.1952 käyttöön. Vihkijänä oli Oulun hiippakunnan piispa Väinö Malmivaara. Luterilaisten kirkkojen maailmanliiton edustajana oli Igor Bella Genevestä. Amerikan luterilaisten kirkkojen tervehdyksen toi kirkkoneuvos Ahti Auranen. Vihkimisen yhteydessä vietettiin Inarin seurakunnan 300-vuotisjuhlaa. Tämä vuosimäärä on laskettu siitä, kun Inarin ensimmäinen kirkko rakennettiin 1648.

Saamelaiskirkossa suoritettiin peruskorjaus 1982, jolloin ravistuneet sisäpaneelit vaihdettiin paikallisiin mäntypaneelisiin ja jo vuonna 1960 hyväksytyjen piirustusten mukaan kirkolle rakennettiin tapuli, jonka alakertaan sijoitettiin wc-tilat. Tuon korjauksen suorittivat tuntityönä paikalliset kirvesmiehet, Veikko Honkanen, , Enok Nivasalo, Juho Pelsa ja Martti Pätilä. Työnjohtajana toimi Unto Suoninen. Valvojina olivat ensin rakennusinsinöörit Hannu Haara ja sittemmin diplomi-insinööri Eeva-Liisa Krogerus. Kirkon peruskorjauksen kustannusarvio oli 499 000 mk, lopulliset kustannuksen kuitenkin 728 990 mk.

Remontin jälkeen vietettiin juhannuksena 1982 käyttöönottojuhlaa jumalanpalveluksessa, jonka toimittivat kirkkoherra Antero Niva ja saamelaisten pappi Jouko Lepistö.

Nyt käyttöön siunatun kirkon peruskorjauksessa alttaripöytä on siirretty irti alttariseinästä, lukupulpetti on rakennettu saarnastuolin ja kastepöydän malliin sopivaksi, ulkokuori on maalattu ja parvea lukuun ottamatta kaikki lattiat ovat maalatut. Penkit ovat kunnostetut ja maalatut. Kirkon pääportaat on uusittu ja varustettu lämmitysjärjestelmällä, portaiden yhteyteen on rakennettu invaluiska. Sakastin ovi on siirretty kirkon takaseinälle suojaan sateelta. Kirkolta puuttuneet sadevesikourut on myös asennettu räystääisiin. Kirkkoon on asennettu myös uusi ajanmukainen äänentoistojärjestelmä. Lämmitysjärjestelmä on uusittu vesikeskuslämmitykseksi ja liitetty kaukolämpöverkkoon. 150 000 euron kustannusarvion peruskorjauksen on toteuttanut yhteenliittymä Inarin rakennuspalvelu Oy ja toiminimi Ylä-Lapin kiinteistöhuolto, vastuullisina henkilöinä Ari Seipiharju ja Mika Tuovila. Lämmityksen on asentanut Ylä-Lapin Lvi Oy.